

PLAN RADIONICE ZA RODITELJE: „Svako dijete je posebno“

OSNOVNI PODACI

Ime i prezime	Amela Kukuruzović
Pozicija	Pedagogica škole
Škola	JU OŠ „Kiseljak“ Tuzla

SPECIFIČNI PODACI

Ciljna grupa	Roditelji učenika/ca IV razreda
Nastavna oblast	Odgoj djeteta
Nastavna jedinica	Svako dijete je posebno
Nastavne metode i strategije rada	Metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja
Nastavni oblici rada	Frontalni, individualni i grupni
Nastavna sredstva i pomagala	Priča “Moje braon oči”, bombone

OČEKIVANI REZULTATI

1. Učesnici/ce će sagledati izazove odrastanja sa kojima se suočavaju njihova djeca na različitim uzrastima i tokom obrazovanja;
2. Učesnici/ce će naučiti da razvijaju konstruktivne porodične i zajedničke pristupe i strategije za njihovo prevazilaženje;
3. Učesnici/ce će oblike podrške razvoju i učenju razmotriti iz perspektive porodice, škole, zajednice kojoj pripadaju, većinske zajednice, zajednice vršnjaka, rodnih uloga.

UVODNI DIO RADIONICE

U uvodnom dijelu radionice voditelj/ica će putem prezentacije educirati roditelje o individualnim razlikama između djece, kulturološkom kontekstu i odrastanju, rodnim razlikama i odrastanju.

GLAVNI DIO RADIONICE

Teoretska razrada teme. – Opis je u prilogu

Nakon teoretskog izlaganja voditelj/ica prelazi na motivacijsku igru „Moja bombona“. Na raspolaganju su bombone različite po obliku, boji ukusu, pakovanju. Svaki učesnik/ca treba izabrati bombonu koja je po nečemu najsličnija njemu/njoj, a zatim treba naći onog/onu koji/koja je izabrao/la istu bombonu i jedno sa drugim, trećim... razmijeniti mišljenje o tome zašto su napravili takav izbor.

Učesnicima/cama se pročita priča „Moje braon oči“.

Voditelj/ica razgovara sa roditeljima o njihovim sličnim iskustvima (preseljenje u drugi grad, drugu državu...). Razgovara se o tome kako su se snalazili u ovakvim situacijama, posebno kada je postojala jezička barijera i za njih i za dijete.

Nakon ove aktivnosti učesnici/ce dobiju zadatak da se u manjim grupama dogovore o sljedećem:

- Kako bi pripremili dijete za ovu situaciju, posebno kada očekujete da će se sresti sa različitim stereotipima i predrasudama?
- Da li bi se priprema razlikovala ako je u pitanju sin ili kćerka? U čemu bi se razlikovala?
- Šta bi oni kao roditelji uradili drugačije u ovoj situaciji?
- Kako vidite ulogu škole u ovim situacijama?

Razmjena na velikoj grupi – svi prezentiraju do čega su došli.

O ulozi škole u ovakvim situacijama voditelj/ica trebaju diskusiju voditi u pravcu kako roditelji i škola mogu zajedno djelovati da zaustave predrasude i stereotipno ponašanje prema djeci. Akcenat je na razvijanju povjerenja i saradnje.

ZAVRŠNI DIO RADIONICE

Voditelj/ ica radionicu završava sa igrom: Grupna masaža »Slonić u zatvoru«

Učesnici formiraju krug tako da svako masira drugog i biva masiran.

Voditelj/ica daje instrukciju i pokazuje na osobi ispred sebe, po sljedećem tekstu:

- bila jednom jedna velika šuma - kružni pokreti objema rukama
- sa puno četinara - povlačiti rukama - desnom nadolje, a lijevom nagore
- jednog dana došle su drvosječe i posijekle ih - lupkati šakama postrance

- ostali su samo panjevi u šumi - opisivati kažiprstima krugove
- došao je slonić i skakutao po njima - lupkati šakama po leđima
- onda su jednog dana došli šumari i uhvatili ga - uhvatiti iznenada i naglo za struk sa obje ruke
- odveli su slonića u zatvor - dlanovima se simuliraju rešetke po leđima
- slonić je kucao pismo iz zatvora - kuckati naizmjenično prstima
- onda je dodao još papira u mašinu - objema rukama povlačiti po leđima odozgo nadolje
- zalijepio je i marke na pisma - palčevima pritiskati po leđima
- i... poslao je pisma na poštu - sa oba dlana, odozdo nagore, simulirati čišćenje leđa

LITERATURA

- CIP-Centar za interaktivnu pedagogiju, Save the Children International, Sarajevo (2017);
- Priručnik za rad sa porodicama iz ranjivih grupa; Amos Graf

PRILOG/ZI

1.	Priča prema filmu „Moje braon oči“
2.	Teoretska razrada teme

Prilog 1. Priča prema filmu „Moje braon oči“

Sjećam se svog djetinjstva. Znam da nisam bio svjestan boje svojih očiju dok nisam napunio deset godina.

Tamo gdje sam se rodio, svi oko mene su imali braon oči. U mjestu u koje smo se preselili svi su imali svijetle, plave oči.

Mama i tata su radili do kasno uvečer. Tu večer je tata imao ozbiljnu povredu prsta, ali nije otišao kod ljekara, jer nisu imali novca da plate. Prošla je ponoć. Mama je tiho ušla u moju sobu, ja sam se pravio da spavam. Mama je pored kreveta ostavila kutiju u kojoj su bile nove, žute patike. Patike su mi bile velike, ali ja sam bio sretan, obuo sam ih i legao u krevet. Divne su moje žute patike... Sutra je prvi dan u novoj školi.

Ujutro sam ustao prvi, spremio sam tost hljeb, ispržio jaja, pripremio kafu... Hljev, prženo jaje preliveno kečapom spakovao sam u papirnu kesu, sebi za školu, a ostalo sam stavio na poslužavnik i odnio mami i tati u sobu. Spustio sam poslužavnik pored kreveta. Razmišljao sam o tome kako mama i tata puno rade i kako su veoma umorni i da im je potrebno da se naspavaju. Odlučio sam isključiti alarm. Napisao sam im poruku da sam otišao u školu. Izlazna vrata su zaškripala, zaustavio sam se i podmazao ih sprejem. U školu sam krenuo sam.

Dok sam prilazio školi, posmatrao sam kako drugu djecu dovode njihovi roditelji, držeći ih za ruku.

Zvonilo je zvono za početak časa. Sjedio sam sam u posljednjoj klupi. Ušla je učiteljica, predstavila se i nešto je pitala djecu, vjerovatno kako se zovu ili slično. Prva se javila plavokosa djevojčica, mislim da se zvala Liza.

Ispričala je nešto, a učiteljica joj se osmjehnula. Učiteljica se potom okrenula prema meni i postavila mi pitanje.

Zbunjeno sam gledao u klupu. Ostala djeca su se počela smijati. Ustao sam... pomislio sam da me sigurno pita kako se zovem i izgovorio sam svoje ime. Učiteljica mi je nešto i dalje govorila ljubaznim glasom, ali ja nisam ništa razumio. Vjerovatno je shvatila da ja ne znam njihov jezik. Vidio sam da je poslije časa učiteljica išla kod direktorice. Kasnije sam saznao da je htjela razgovarati o meni, ali ona nije imala vremena.

Došlo je vrijeme za odmor i užinu. Sjeo sam za sto sa djevojčicama. Svi su počeli vaditi svoje lijepe kutije sa hranom. Ja sam imao svoju papirnu kesu u kojoj je bio sendvič sa kečapom. Djevojčica za stolom se okrenula i pitala me nešto, uz podrugljiv uzvik bljak. Bilo me je sramota i brzo sam vratio sendvič u kesu i zatvorio je. Bio sam baš gladan. Otišao sam u wc da bi na miru pojeo svoj doručak. Neko je pokušao otvoriti vrata tako da sam brzo spakovao svoju kesu i istrčao napolje. U dvorištu sam našao miran kutak i sjeo. Gledao sam u svoju kesu sa doručkom. Iznenada se do mene dokotrljala lopta. Za loptom

su prišla i tri dječaka. Nešto su govorili... možda su me i pozvali da se igram sa njima. Nisam razumio. Šutio sam i gledao u zemlju. Dječaci su nešto govorili... poslije sam shvatio da su pričali da sam možda gluhi, ili da imam neki drugi problem, ili sam Kinez, ili slično. Jedan od dječaka je govorio nešto u vezi sa mojim sendvičem, jer sam opet razumio bljak i vidio sam isti gadljiv izraz. A

onda su počeli govoriti nešto sve glasnije i grublje. Oteli su mi kesu iz ruku i užina je pala na zemlju. Počelo je guranje i tuča.

Sve su nas odveli kod direktorice u kancelariju. Direktorica je okretala neke brojeve i razgovarala putem telefona, možda sa roditeljima, ne znam. Nešto je i mene pitala, ali ja nisam razumio. Opet je pozvala neki broj, ali se niko nije javio. A onda je nešto izgovorila i izašla. Roditelji su počeli dolaziti i odvoditi dječake. Ja sam ostaosam u kancelariji. Bio sam uplašen i gladan, papirna kesu mi je bila u krilu, ali ja nisam smio da se pomjerim.

Piškilo mi se.

Zvonilo je za kraj časova. Svi su otišli. A ja... ja sam sjedio sam, nepomično... upišio sam se, suze su mi klizile niz obraze... Direktorica mi je obrisala suze i pomogla da se spakujem. Kasnije sam saznao da je direktorica sreala moju učiteljicu i sjetila se da sam ja, možda, taj dječak koji ne zna jezik, jer se vratila da provjeri jesam li još u kancelariji.

Otišao sam kući. Bilo je baš kasno, ali se mama i tata još nisu vratili sa posla. Ušao sam u njihovu sobu. Bilaje neraspripremljena, sigurno su otišli u velikoj žurbi. Malo sam raspripremio sobu, pokupio ostatke doručka i kafe.

Sjeo sam na stepenice kod ulaznih vrata. Ulazna vrata su ponovo počela škripati i ja sam ih opet podmazao. Uzeo sam svoju papirnu kesu, baš sam bio gladan. Najzad sam mogao na miru pojesti svoj doručak. Sendvič je bio ukusan, vrata sam popravio, nisu više škripala...

Bio sam sretan.

Prilog 1. Teoretska razrada teme

Individualne razlike

Ne postoje dva ista djeteta i dvije iste odrasle osobe. Djeca istog uzrasta su slična, ali je, ipak, svako posebno. Braća i sestre su slična po nekoj osobini i ponašanju, ali druge osobine i ponašanja mogu biti potpuno različita.

Djeca (kao i odrasli) se razlikuju po svojim ličnim osobinama, porijeklu i porodičnom statusu: fizički izgled (visina, težina, boja kose, boja očiju...), fizička spretnost, snaga, pokretljivost, dobro ili nježno zdravlje, znanja i vještine koje imaju, kako najbolje uče, interesiranja, šta pitaju, šta žele naučiti, šta vole da se igraju, koje igračke vole/prave, da li više vole biti u društvu ili sami, kako komuniciraju sa djecom i vršnjacima, da li se često sukobljavaju,

kako rješavaju sukobe, kako reagiraju na pohvalu, na zabranu, na kaznu, da li su bučni ili mirni.

Temperament: Djeca se od rođenja razlikuju po temperamentu i on se može prepoznati već na uzrastu od dva do tri mjeseca. Temperament određuje učestalost, brzinu, intenzitet, trajanje i kvalitet reakcija. To je djetetov lični način reagiranja na uvjete sredine. Temperament je određen naslijeđem i teško se mijenja. Ličnost djeteta se razvija kroz uzajamni odnos temperamenta i uticaja sredine. Temperament utiče na jačinu onoga što osjećamo

i na naše ponašanje - kako nešto radimo i kako reagiramo u raznim situacijama. Temperament određuje kombinacija sljedećih karakteristika/dimenzija: 1) nivo i stepen motoričke aktivnosti, 2) ritmičnost ili pravilnost u funkcijama, kao što su: hranjenje, eliminacija i ciklus spavanja i budnosti, 3) reakcija na nepoznat predmet ili osobu u smislu prihvatanja ili povlačenja, 4) adaptibilnost na promjene u okruženju, 5) osjetljivost na stimuluse,

6) intenzitet ili energetski nivo reakcija, 7) uobičajeno raspoloženje, 8) stepen ometanja pažnje, 9) obim pažnje i istrajnost u aktivnostima.

Kombinacija navedenih dimenzija daje **tri tipa temperamenta:**

- Osobe/Djeca koja imaju pozitivno raspoloženje, pravilnost u tjelesnom funkcioniranju, nizak ili umjereni intenzitet reakcija, prilagodljiva su i imaju pozitivan pristup novom. Stvaraju vrlo malo problema u toku njege i učenja, a roditelji vjeruju da su oni zaslužni. Oko 40% djece je u ovoj grupi.
- Osobe/Djeca bez pravilnosti u tjelesnom funkcioniranju, imaju jake reakcije, povlače se pred novinama, sporo se adaptiraju na promjene i uglavnom su negativno raspoložena. Kada su frustrirani, obično imaju nasilne nastupe gnjeva. Ova djeca su iskušenje za svoje roditelje, traže puno strpljenja i angažiranja te zahtijevaju visok stepen dosljednosti i tolerancije tokom podizanja. Oko 10% djece je u ovoj grupi.
- Osobe/Djeca sa niskim nivoom aktivnosti, teže ka povlačenju prilikom izlaganja novim situacijama, sporo se adaptiraju, raspoloženje je često negativno, a nivo reakcije nizak. Djeci koja pripadaju ovoj grupi potrebno je vrijeme da se prilagode, a za roditelje je važno da umiju procijeniti kada da ih zaštite a kada da ih podstaknu i izlažu promjenama. Važno je da roditelji razumiju temperament svakog svog djeteta i svoj lični, svog partnera i drugih članova porodice. Na razumijevanje djeteta i odnos odraslog sa djetetom utiče to da li su im temperamenti slični ili različiti.

Većina roditelja, svjesno ili nesvjesno, ima sliku o tome kakvo bi željeli da im dijete bude. Lakše će prihvatiti dijete koje se uklapa u tu predstavu nego ono koje se ne uklapa. Jednom roditelju može više odgovarati jedno, a drugom drugo dijete. Neka djeca traže više pažnje, a neku je lakše odgajati. Ali svako dijete ima iste potrebe i ista prava te zaslužuje da mu se priđe na način koji mu najviše odgovara. Svako dijete je individua za sebe, a odrasli trebaju pratiti njegov razvoj i kako se mijenja sa odrastanjem. Ne treba porediti djecu međusobno u smislu isticanja da je jedno bolje od drugog u vezi sa nekom osobinom ili ponašanjem. Ako se svako dijete prihvata kao posebno i jedinstveno te ako mu se ukazuje poštovanje i razumijevanje, dijete razvija pozitivnu sliku o sebi i drugima i uči da razumije i prihvata različitost među vršnjacima i ljudima.

Kulturološki kontekst i odrastanje

Kad čujemo riječ kultura, najčešće prvo pomislimo na pozorište, knjigu, koncert, odnosno na razne oblike elitne kulture. Međutim, kultura ima i mnogo šire značenje. Svaka ljudska zajednica razvija svoju kulturu koja se prepoznaje po tome: kako njeni pripadnici razlikuju DOBRO od LOŠEG, kako organiziraju ODNOS U PORODICI, a kako odnose između ŽENA I MUŠKARACA, kako opažaju VRIJEME, koje TRADICIJE smatraju značajnim, kojim JEZIKOM govore, koja pravila poštuju u vezi sa uzimanjem HRANE i PIĆA, kako razmjenjuju INFORMACIJE, kako raspoređuju DRUŠTVENU MOĆ i ko njome raspolaže, kako reagiraju na DRUGE KULTURE, kakva je uloga RELIGIJE u društvenom životu.

O kulturi bismo mogli razmišljati kao o nekoj vrsti softvera (software): poput kompjuterskog programa, i neke osnovne pretpostavke o svijetu u kome živimo, neke vrijednosti i norme kojih se pridržavamo određuju naše svakodnevno ponašanje. Drugo moguće poređenje je sa ledenim brijegom. Neki od sastojaka kulture su vrlo vidljivi i lako prepoznatljivi, a neke je teško uočiti. Boljem razumijevanju kulture može doprinijeti i razlikovanje nekoliko nivoa ispoljavanja kulturnih osobenosti.

Prema Hidalgu, tri nivoa ispoljavanja kulture su:

- Konkretni nivo, koji se odnosi na sve lako uočljive sačinioce kulture poput odjeće, muzike, hrane, igara i sl. Ovi aspekti kulture su najčešće polazište za multikulturalna slavlja i druženja.
- Nivo ponašanja, koji se prepoznaje po tome koje društvene uloge postoje u jednoj kulturi, po jeziku i neverbalnoj komunikaciji. Taj nivo ponašanja odražava naše vrijednosti. U ovu kategoriju spadaju jezik, rodne uloge, porodične strukture, politička pripadnost, i sve ono što nas "smješta" u organizacionu strukturu društva.
- Simbolički nivo uključuje te vrijednosti i vjerovanja, koji se ispoljavaju u ponašanju pripadnika date kulture: u tome kako igraju pojedine društvene uloge, u tome šta i kako govore. Ovaj nivo može biti apstraktan, ali je najčešće ključ za razumijevanje načina kako individue definiraju sebe. Tu su uključeni sistem vrijednosti, religija, pogled na svijet i sl.

Interkulturalno obrazovanje je poželjan kontekst za odrastanje i obrazovanje svakog pojedinca. Ono osnažuje pojedince da razumiju, uvažavaju i cijene kulturne razlike i sličnosti, kao i da uvažavaju doprinose različitih etničkih, rasnih i socioekonomskih grupa. Važno je napustiti popularno shvatanje kulture koje se zasniva na uvjerenjima da je kultura statični entitet, da su pojedinci "marionete" kulture kojoj pripadaju, da je sve što misle i rade određeno obrascima kulture (jednosmjerni odnosi) i da je pojam kulture sveden samo na dominantnu kulturu.

Rodne razlike i odrastanje

Rodne predrasude i rodna diskriminacija predstavljaju svaku izjavu ili ponašanje zasnovano na stereotipima o odvojenim ulogama namijenjenim dječacima i djevojčicama. Ako se takve izjave izgovore ili napišu u javnom prostoru, onda, pored psihološkog, ova vrsta nasilja može imati i socijalnu komponentu. Naprimjer, kada neko kaže djevojčicama da ne bi trebale igrati fudbal, da se ne bi povrijedile ili isprljale – to je rodna predrasuda.

Rodno ukalupljivanje je ponašanje čiji je cilj da se svako dijete ponaša kao „tipičan” ili „pravi” dječak, odnosno „prava” djevojčica. To mogu činiti odrasli ili vršnjaci i vršnjakinje, i to kroz dva mehanizma. Prvi je nagrađivanje rodno stereotipnog ponašanja, a drugi je kažnjavanje dječaka i djevojčica koji svojim izgledom ili postupcima odstupaju od krutih rodni uloga.

Tipičan primjer utjerivanja u rodnu ulogu može biti kada neko kaže dječaku „ne budi djevojčica”, i na taj način iskoristi patrijarhalnu ideju da je „loše” ili „ponižavajuće” biti ili ponašati se kao djevojčica. Razlika između rodne predrasude i rodnog ukalupljivanja je u tome što predrasude koriste patrijarhalne obrasce kao sredstvo, dok je kod ukalupljivanja cilj striktno razdvajanje muške i ženske uloge.